

Список використаних джерел

1. Аналітична платформа Crime Data Lab. URL: <https://crimedatalab.shinyapps.io/platform/>.
2. Коваленко А. В. Криміналістичні засоби кримінального процесуального доказування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Том 30. № 4. С. 293–303.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n2571>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n1136>.
5. Погорецький М. А., Старенький О. С. Засоби кримінального процесуального доказування. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Т. 19 : Кримінальний процес, судострій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. ; Нац. акад. прав, наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН Укра-їни ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. С. 960.

Копилов Едуард Володимирович,

старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ: НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ

Забезпечення національної безпеки належить до основних завдань будь-якої держави. Досягнення цієї мети неможливе без дієвого прокурорського нагляду за дотриманням законів у процесі проведення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД).

Разом з тим виконання таких заходів потребує чіткого дотримання вимог законодавства, адже лише за умови правової врівноваженості можна поєднати захист інтересів держави з гарантіями конституційних прав і свобод людини і громадянина, особливо в період військового стану. Прокурорський нагляд у цій сфері покликаний запобігати перевищенню повноважень з боку правоохоронців, контролювати законність оперативних дій та

забезпечувати дотримання принципів правової визначеності й пропорційності втручання у приватне життя громадян.

Слід погодитись з думкою науковця Копилова Е.В., що прокурорський нагляд доцільно розуміти як постійне спостереження уповноважених державних органів, що не входять до структури Міністерства внутрішніх справ України, за діяльністю оперативних підрозділів та їх працівників з метою дотримання вимог закону і запобігання порушенням законності [1].

Основним нормативно-правовими актами, що визначають правовий статус та повноваження прокурора у сфері здійснення прокурорського нагляду є: Конституція України; Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про оперативно – розшукову діяльність», Кримінальний-процесуальний кодекс України та інші нормативно-правові акти.

Закон України «Про прокуратуру» регламентує порядок, форми й межі здійснення прокурорського нагляду та деталізує повноваження прокурора щодо перевірок, надання письмових вказівок, внесення подань та реагування на порушення законності.

У Конституції України в ст. 131-1 зазначено основні функції прокуратури, серед яких: нагляд за дотриманням законів органами, що здійснюють ОРД, досудове розслідування, виконання судових рішень підтримання публічного обвинувачення в суді, організація та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення інших питань у межах кримінального провадження, здійснення нагляду за негласними та іншими слідчими й розшуковими діями [2].

Прокурорський нагляд доцільно розглядати як систематичне спостереження з боку уповноважених державних органів, які не належать до структури Міністерства внутрішніх справ України, за діяльністю оперативних підрозділів і їх посадових осіб з метою забезпечення дотримання законності. Під контролем прокурора робота поліції має бути орієнтована на зміцнення правопорядку, забезпечення законності та захист прав громадян навіть у надзвичайних умовах [3, с. 379].

У цьому контексті особливої ваги набуває нормативно-правове регулювання прокурорського нагляду. Воно покликане не лише гарантувати дотримання процесуальних прав під час проведення оперативно-розшукових заходів, а й забезпечувати належне реагування на випадки порушень з боку правоохоронних органів. Не менш важливим є і організаційний аспект наглядової діяльності, що передбачає координацію роботи прокуратури з іншими державними

структурами, підготовку методичних рекомендацій, а також контроль за правомірністю застосування оперативно-розшукових засобів.

Ефективність функціонування всієї системи значною мірою залежить від узгодженості дій її складових елементів, які повинні діяти злагоджено та нести спільну відповідальність за кінцевий результат. Саме тому розширення відповідальності прокурора має супроводжуватись відповідним посиленням його повноважень і наданням нових інструментів контролю. У процесі вдосконалення нормативно-правової бази ОРД особлива роль належить прокурору, який має забезпечувати законність під час процесуального супроводження оперативних справ, проведення оперативних заходів і дотримання прав людини [4, с. 68].

Серед основних проблем варто виокремити недостатню систему обміну інформацією та уніфікації процедур між різними суб'єктами ОРД, що призводить до дублювання заходів стосовно однієї особи чи групи, а також до непрозорості у проведенні оперативних заходів.

Відсутність чітко встановленого централізованого контролю, або єдиного реєстру, який би узагальнював дані про об'єкти розробки різних підрозділів, підвищує ризики порушення прав людини та створює прогалини у забезпеченні законності.

Також наявна нестача узгоджених механізмів координації між органами, які здійснюють ОРД (Національна поліція, СБУ, прокуратура тощо), що зумовлює неузгодженість дій, дублювання повноважень і «вузькі місця» в управлінні та контролі [5, с. 86].

Оптимальним вирішенням цих проблеми могло б стати створення в Офісі Генерального прокурора захищеного реєстру оперативно-розшукових справ, що дозволив би прокуратурі ефективно координувати роботу різних органів, запобігати повторному проведенню заходів щодо однієї особи та контролювати строки виконання оперативних дій. Сучасні технології забезпечують можливість створення таких систем із високим рівнем захисту, де інформація подається у зашифрованому вигляді без розкриття персональних даних розроблюваних осіб. Доцільно також законодавчо закріпити можливість ведення такого реєстру в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» з метою запобігання одночасному проведенню обмежувальних заходів різними суб'єктами ОРД [6, с. 178].

Таким чином, прокурорський нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності є невід'ємною складовою системи забезпечення законності та правопорядку в

державі. Його значення особливо зростає в умовах воєнного стану, коли потреба у швидкому реагуванні на правопорушення має поєднуватися з дотриманням конституційних прав і свобод громадян. Проаналізовані положення Конституції України, Законів «Про прокуратуру» та «Про оперативно-розшукову діяльність», а також норм КПК України свідчать, що саме прокуратура відіграє провідну роль у забезпеченні контролю за законністю дій оперативних підрозділів. Виявлені прогалини у взаємодії між суб'єктами ОРД та представниками прокуратури, а саме відсутність єдиного реєстру, недостатній обмін інформацією, неузгодженість дій, свідчать про потребу подальшого вдосконалення правового поля.

Список використаних джерел

1. Копилов Е. В. Деякі аспекти здійснення прокурорського нагляду за проведенням оперативно-розшукової діяльності підрозділами кримінальної поліції України в умовах воєнного стану. *Colloquium-journal*. 2023. № 17 (176). С. 33–37.

2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 17.11.2025).

3. Конюшенко Я. Ю. Прокурорський нагляд за додержанням законності проведення слідчих (розшукових) дій. *Юридична наука*. 2020. № 3(105). С. 377–386.

4. Чорний Д. М. Організаційно правові засади прокурорського нагляду за додержанням законів у формі процесуального керівництва при розслідуванні кримінальних правопорушень про ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) : дис. ... д-ра філос. / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 234 с.

5. Тіхонов С. В., Василичук В. І., Вишневський С. А. Удосконалення участі прокурора під час ведення оперативно-розшукових справ підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Теорія і практика правознавства*. 2022. Вип. 1 (21). С. 82–96.

6. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. 2-ге вид. переробл. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 228 с.